

4. Михайлин І. Л. Основи журналістики : підручник / І. Л. Михайлин. — 3-тє вид. — К. : ЦУМ, 2002. — 280 с.
5. Молодий буковинець. — 1995. — № 43.
6. Молодий буковинець. — 1995. — № 44.
7. Молодий буковинець. — 1995. — № 1—50.
8. Молодий буковинець. — 2008. — № 1—150.
9. Різун В. В. Методи наукових досліджень у журналістикознавстві : навч. посіб. / В. В. Різун, Т. В. Согникова. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К. : Преса України, 2008. — 144 с.
10. Тертичный А. А. Жанры периодической печати : учеб. пособ. / А. А. Тертичный. — М. : Аспект Пресс, 2000. — 312 с.
11. Чекмишев О. В. Основи професійної комунікації. Теорія і практика новинної журналістики / О. В. Чекмишев. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2004. — 130 с.

Марія Ріней

**ПРИЙМЕНИК «ПОПРИ»
В ГАЗЕТНИХ ПУБЛІКАЦІЯХ**

На підставі довідкової та наукової літератури проаналізовано і відредаговано ненормативне вживання прийменника «попри» на сторінках періодичних видань.

Ключові слова: «попри», правильно, неправильно, газетні матеріали, варіанти.

На основани справочной и научной литературы проанализировано и отредактировано ненормативное употребление предлога «несмотря» на страницах периодических изданий.

Ключевые слова: «несмотря», правильно, неправильно, газетные материалы, варианты.

The article is based on nonnormative using of «despite» which were analyzed and edited in periodicals.

Key words: «despite», correctly, incorrectly, newspaper materials, variants.

Постановка проблеми. Важливими текстотвірними засобами є прийменники. Вони, «вступаючи у різні зв'язки і відношення з повнозначними словами, семантично і синтаксично спаюють текст» [6, с. 119]. За допомогою прийменників відтворюються най-

різноманітніші співвідношення, семантичні й морфолого-синтаксичні зв'язки між повнозначними словами, а також між членами речення і складниками одного члена речення [2, с. 213].

Ретельний добір кожного слова, зокрема прийменника, у журналістському тексті надзвичайно важливий. Адже нормативність мовлення — обов'язкова умова професійного функціонування ЗМІ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На особливості вживання прийменників в українській мові звертають увагу у своїх працях Б. Антоненко-Давидович, І. Вихованець, М. Волощак, К. Горденська, П. Дудик, А. Капелюшний, Л. Кравець, Л. Мацько, Н. Непийвода, О. Пономарів, О. Сербенська, І. Ющук, М. Яцимірська та ін. Зокрема, Л. Мацько, Л. Кравець зазначають, що «вибір прийменників у більшості випадків визначається мовною традицією, але важливу роль відіграє також їх значення» [6, с. 120]. П. Дудик акцентує, що «кожен прийменник якоюсь мірою фонетично й стилістично особливий, зовсім адекватно не може бути замінений іншим» [2, с. 212].

Формулювання мети статті. У публікації ми ставили за мету проаналізувати і відредагувати ненормативне вживання прийменника «попри» в газетних матеріалах.

Виклад основного матеріалу. У газетах надруковано: «По-при напружений графік і безліч зйомок та екскурсій, модель погоди-лась на ексклюзивне інтерв'ю «Експресу» (Експрес. — 2006. — 7 груд.); «По-при перешкоди, які доводилося долати пані Тетяні у житті, вона не втратила оптимізму...»; «...по-при молодий вік, не має здоров'я» (Експрес. — 2007. — 12 лип.); «По-при досить високу ціну... дедалі більше українців віддає перевагу натуральним шубам»; «По-при підвищення цін, цього року ми також прогнозуємо збільшення обсягів продажу»; «По-при фізичну ваду, юна школярка виконує складні циркові номери»; «По-при свої скромні габарити, «Toyota IQ» матиме два ряди крісел...» (Експрес. — 2007. — 22 листоп.); «Тото Кутуньо якраз записує у своїй студії новий альбом. По-при свята, які наближаються...» (Експрес. — 2007. — 27 груд.); «По-при зростання виробництва сталі, потреба в робочій силі на комбінаті скорочуватиметься»; «...по-при численні угоди... знову виникло збройне протистояння» (Дзеркало тижня. — 2007. — 16 черв.); «По-при поважний вік, моторна пані, немов дівчина, швидко збігає кам'яною

стежкою...» (Експрес. — 2008. — 3 січ.); «Це — попри кризу і зниження... розміру відрахувань» (Дзеркало тижня. — 2009. — 24 січ.); «Попри кризу, Міністерство охорони здоров'я та соціальної політики офіційно повідомило, що фінансування передбачається в повному обсязі...» (Дзеркало тижня. — 2009. — 7 берез.); «Попри всі перешкоди і сумніви, Перша конференція миру все ж таки відбулася...»; «Їхнє населення, попри фінансову кризу... із... оптимізмом дивиться в майбутнє» (Дзеркало тижня. — 2009. — 27 черв.); «Попри зайнятість селянською господаркою, пані Галя — великий любитель «ящика» (Високий Замок. — 2010. — 27 лют.).

Щоб перевірити правильність вживання у цих реченнях прийменника «попри», проаналізуємо, як пояснено це слово в літературі.

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» роз'яснюється, що «попри» означає: «1. із знах. в., заст. Уздовж // із знах. в., заст. Мимо // із знах. і місц. в., заст. Біля. 2. з місц. в., заст. При (у 9 знач.). 3. із знах. і род. в. Всупереч. 4. із знах. і род. в., заст. Крім» [1, с. 1060]. У «Новому тлумачному словнику української мови» також подано: «заст. 1. Уздовж, мимо, побіля, повз, біля. *Плоти попри дороги тріщали і падали...* (Стеф.). 2. При (у 9 знач)... *Мені ті люди труять пробування попри особі нашого тетрарха* (Л. Укр.). 3. Всупереч. 4. Крім. — *Ей, діду!.. Маєш платити попри домовий це й заробкового податку п'ятнадцять ринських річно* (Фр.) [7, с. 575].

У довіднику «Культура української мови» зазначено, що «в усно-розмовному та художньому стилях хоча й рідко, але трапляються вислови з прийменником **попри**... У науковому стилі... використовується... щоб підкреслити, виділити якусь думку, привернути до неї увагу... Те саме значення передає... *незважаючи на*, поширений у різних стилях: «*Незважаючи на* маленький вітерець, парило і робилося душно (Г. Тютюнник)...». Вислови *попри* і *незважаючи на* синонімічні, взаємозамінні. Вони урізноманітнюють синтаксис мовлення» [4, с. 126]. На цьому ж акцентується у «Сучасному діловодстві» [11, с. 596].

У «Теоретичній морфології української мови» наведено, що «до засобів вираження допустових відношень належать прийменники *незважаючи на... попри... всупереч... наперекір... при... неза- лежно від...* проте основним є прийменник *незважаючи на*. В ос-

танні роки помітно активізувалося вживання прийменника *попри*, напр.: *Але господар не відчинив брами, незважаючи на погрози і... обіцянки* (Ю. Хорунжий); *Але, попри всі затемнені колізії життєвого шляху Івана Богуна, із тих матеріалів... вимальовується постать людини непересічної...* (Т. Яковлева); *Виговський, всупереч Переяславській угоді, зав'язує стосунки з чужоземними державами...* (В. Антонович); *Тут... виростала і колосилась наша сила, зводилась, наперекір усім вітрам і грозам... крона* (І. Цюпа); *При глибокому снігу і при колючому морозі послано гінців у всі краї* (І. Ле)» [12, с. 342].

Редактори видавництв, між якими ведуться дискусії щодо правильного слововживання у певному контексті, стверджують, що прийменник «попри» потрібно вживати у значенні «уздовж», «мимо», «побіля», «повз», «біля» [1, с. 1060; 7, т. 3, с. 575] або, як зазначено у «Словнику синонімів української мови», «при позначенні безпосередньої близькості» [9, с. 65]. Наприклад: «Хоча я й переходжу щодня по чотири рази попри дім Обринських, про неї я нічого не знаю (О. Кобилянська)» [12, с. 337]; «Семен побачив, що надходить Панько й буде попри нього проходити (Л. Мартович)»; «Він... пішов попри цвинтар, де менше людей ходило (О. Маковей)»; «Попри сад йшла стара лепетуха Катря (О. Кобилянська)»; «Попри руїни, порослі мохом та кропивою, в'ється маленька стежка (І. Франко)»; «Прісцілла... мовчки відходить до Руфіна попри хвіртку (Л. Українка)» [13, с. 171]; «Василь щосили махає косою і чує, як вона палить попри самий корінь стебло...» [9, т. 1, с. 65]. Це ж відображено у народній творчості: «Що ті милий присягався звечора до ранку, та як минав попри мене — урвав з мене крягну...» [5, с. 154].

В інших же випадках треба використовувати не синонімічний, а інший за значенням прийменник «незважаючи на», який «ужив[асься] з позначеннями предметів, явищ і т. ін., що могли б перешкодити, але не перешкодили якійсь дії або стану» [9, т. 1, с. 976]. Якщо «зважати на» — це «брати до уваги кого-, що-небудь, надавати значення чомусь... *І в мене потреби дедалі ростимуть і ростимуть, союзники мусять зважати на це* (О. Гончар)» [9, т. 1, с. 586], то відповідно «незважаючи на» — «не брати до уваги кого-, що-небудь, не надавати значення чомусь», зокрема «не брати до

уваги» або «не зважати на» «фінансові можливості», «непишні шати», «чини», «перешкоди», «те, що треба рано вставати». Наприклад: «Тут... дбають про долю вітчизняної науки... Тому й намагаються дібрати талановиту молодь, незважаючи на її фінансові можливості» [12, с. 332]; «Вона... наважилась покинути небезпечне місце, незважаючи на те, що Остапові трудно було пускатися в далеку дорогу» [12, с. 351]; «Але, незважаючи на свої напишні шати, Дмитрик весело дивився на світ божий здоровими сивими очима...» [3, с. 45]; «...не раз мірявся силою з найміцнішими парубками, незважаючи на офіцерські чини» [3, с. 517]; «Вони вибороли перемогу, незважаючи на те, що були різні перешкоди» [12, с. 356]; «Довго співали дівчата, довго гуляли хлопці, незважаючи на те, що другого дня треба було рано вставати» [14, с. 162].

Отже, у наведених реченнях правильно вживати не «попри», а «незважаючи на», зокрема «незважаючи на» «свята», «вік», «високу ціну», «фізичну ваду», «напружений графік», «перешкоди», «численні угоди», «фінансову кризу», «зайнятість». Наприклад: «Незважаючи на напружений графік і безліч зйомок та екскурсій, модель погодилась на... інтерв'ю». У реченні «Попри весь свій технічний прогрес, Америка приваблює також дикою природою, де спокійно живуть олені й лисиці» (Високий Замок. — 2009. — 30 квіт.) прийменник «попри», на нашу думку, правильно замінити на «крім», яке «уживається при підкресленні наявності... чогось... *Крім мене, ще є [у будиночку] одна пані приїжджа*» [10, с. 356]. Як вказує І. Огієнко, замість «попри ясні лямпки»... може б [написати] «крім ясных лямпок» [8]. Тож матимемо: «Крім свого технічного прогресу, Америка приваблює також дикою природою...». А у реченнях «Попри запевнення урядовців, що продукти дешевшають, у Львові зростає вартість хліба» (Експрес. — 2006. — 7 груд.); «...попри всі запевнення... не відбувся конкурс» (Дзеркало тижня. — 2007. — 2 черв.), на наш погляд, правильно писати не «попри», а «всупереч», бо дії, які відбуваються або не відбуваються, суперечать усній або письмовій заяві, «що містить... зобов'язання або намір виконати, здійснити що-небудь» [10, т. 3, с. 249]. Наприклад: «Кривдунський, всупереч усім приписам і законам, уважав за нормальні відносини судді до мужички, щоб на неї насварити, накричати» (Лесь Мар-

тович); «Всупереч зовнішній легковажності, Люба напрочуд чесно уміла зберігати таємниці» (О. Гончар) [10, т. 1, с. 771].

Висновки. На підставі аналізу та власного редакторського досвіду можемо висувати, що не варто зловживати прийменником «попри» в газетних публікаціях. Передусім потрібно проаналізувати контекст, адже «єдино потрібне слово має зайняти єдино потрібне місце. Інакше допускається неточність у змісті думки» [2, с. 303].

Тож з огляду на це порушена проблема ненормативного словживання на сторінках газет потребує подальших досліджень.

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. допов. та CD) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. — Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2007. — 1735 с.
2. Дудик П. С. Стилїстика української мови : навч. посіб. / Петро Семенович Дудик. — К. : ВЦ «Академія», 2005. — 368 с.
3. Коцюбинський М. Цвіт яблуні : оповідання, новели, повісті / Михайло Коцюбинський. — К. : Рад. шк., 1989. — 560 с.
4. Культура української мови : довідник / [С. Я. Єрмоленко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, К. В. Ленець та ін.] ; за ред. В. М. Русанівського. — К. : Либідь, 1990. — 302 с.
5. Маковій Г. Очі згори : народозн. новели / Гарафіна Маковій. — К. : Генеза, 1996. — 496 с.
6. Мацько Л. І. Культура української фахової мови : навч. посіб. / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. — К. : ВЦ «Академія», 2007. — 360 с.
7. Новий тлумачний словник української мови : [у 4 т.] / [уклад.: В. Яременко, О. Сліпушко]. — К. : Аконт, 2000. — Т. 3. — 928 с.
8. Огієнко І. Мова наших видань / Іван Огієнко // Рідна мова. — 1936. — Ч. 9. — С. 430.
9. Словник синонімів української мови : [у 2 т.] / [А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін.]. — К. : Наук. думка, 1999—2000. — Т. 1. — 1030 с.
10. Словник української мови : [в 11 т.]. — К. : Наук. думка, 1971. — Т. 4. — 840 с.
11. Сучасне діловодство : зразки документів, діловий етикет, інформація для ділової людини / [уклад. : Н. В. Горголюк, І. М. Казімірова] ; за ред. В. М. Бріцина. — К. : Довіра, 2007. — 687 с.
12. Теоретична морфологія української мови: академ. граматика укр. мови / І. Вихованець, К. Городенська ; за ред. І. Вихованця. — К. : Унів. вид-во «Пультари», 2004. — 400 с.

13. Українсько-російський словник / [голов. ред. І. М. Кириченко] : [у 6 т.]. — К. : Вид-во АН УРСР, 1953—1963. — Т. 4. — 570 с.
14. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови / Іван Пилипович Ющук. — К. : Освіта, 2002. — 256 с.

Олена Пода

ГЕНДЕРНІ МАРКЕРИ В ЗАГОЛОВКАХ ПУБЛІКАЦІЙ
ЖУРНАЛУ «РАДЯНСЬКА ЖІНКА»
(друга половина 1940-х — 1980-ті рр.)

У статті аналізуються особливості маркування журнальних заголовків фемінітивами і маскулінітивами. Гендерні маркери розглядаються у контексті гендерної політики одного із найстаріших українських жіночих журналів «Радянська жінка».

Ключові слова: *гендерний маркер, заголовок, жіночий журнал, «Радянська жінка», фемінітив, маскулінітив.*

В статье анализируются особенности маркирования журнальных заголовков феминитивами и маскулитивами. Гендерные маркеры рассматриваются в контексте гендерной политики одного из старейших украинских женских журналов «Радянська жінка».

Ключевые слова: *гендерный маркер, заголовок, женский журнал, «Радянська жінка», феминитив, маскулитив.*

Peculiarity of gender markers of magazines' headline is analyzed in the article. Gender markers are considered in the context of gender policy one of the oldest Ukrainian female magazine «Radyanska zhinka».

Key words: *gender marker, headline, female magazine, «Radyanska zhinka», nomina femina, nomina masculine.*

Гендерна характеристика національного масовокомунікаційного простору є малопредставленою у дослідницькому дискурсі соціальних комунікацій. Без сумніву, такий стан є тимчасовим і багато в чому зумовлюється об'єктивними чинниками, насамперед відносною «молодістю» гендерних студій як міждисциплінарного наукового напрямку в соціальних комунікаціях [3].

Найпридатнішою для гендерних студій є жіноча складова дискурсу соціальних комунікацій, зокрема жіночий часопис. Саме тому нашу увагу привернув журнал «Жінка» («Радянська жінка») —